

EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques

Jo Tirant, tu Carmesina

Elaborades per Fina Girbés

J O T I R A N T , T U C A R M E S I N A

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Enric Lluch*

Dibuixos: *Toni Cabo*

Edicions Bromera / Alzira, 2006

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 120

Sèrie Crema

Format: 13 x 20,5 cm, 88 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: A partir de 8 anys. L'arribada d'una companya nova, Carmesina, esperona la curiositat de Joan. Buscant el perquè del nom de la xiqueta, se submergeix en el món de la princesa Carmesina i del seu cavaller, Tirant lo Blanc. A més, contagia els seus companys de colla. Els lectors poden iniciar-se amb la lectura d'aquest llibre en el coneixement d'un clàssic de la literatura universal i, encara que en són unes pinzellades lleugeres, aquest tast pot provocar-los el desig d'aprofundir en les aventures de l'heroi. El lector adult pot trobar idees per a implicar-s'hi i compartir en família l'aventura de llegir.

RESUM ARGUMENTAL

El nom de la xiqueta nova de la classe de Carles Rovira i els seus companys, Carmesina, resulta poc usual, i la mestra explica que es diu com la princesa, filla de l'emperador de Constantinoble, de la qual s'enamora el cavaller Tirant lo Blanc. Però a més del nom, els sorprén l'habilitat de la xiqueta en els jocs: queda guanyadora

en la classe d'educació física, i Joan, que fins al moment havia sigut el primer en esport, no s'ho pren massa bé, fins al punt que li fa la cameta i Carmesina cau un bac.

La curiositat rosega Joan que, només arribar a casa, busca informació en una enciclopèdia sobre la princesa i el seu cavaller Tirant lo Blanc. Però, en consultar també la novel·la original, se li presenten molts interrogants. Pregunta als pares, que li amplien un poc el que ja sap, però que li obrin una porta al misteri en afirmar-li que és massa menut per a entendre la mort de la princesa Carmesina.

Joan punxa el seu company Carles amb la informació que ha trobat, encara que algunes de les novetats que li aporta són pura invenció del xiquet, entre d'altres, la necessitat de fer-se cavaller per a poder contar-li el secret sobre la princesa. Per a aconseguir-ho ha de parlar en anglés amb alguna persona adulta. El senyor Perelló, el gelater, farà d'interlocutor fastiguejat en una llengua que no entén. Així Carles Rovira aconseguirà ser cavaller.

També les xiques de la colla, Marta i Mamen, s'interessen pel secret de Carmesina i acaben per passar la mateixa prova inventada per Joan. Mentre van a visitar la companya nova, el xiquet els revela el misteri: la princesa va morir després de besar-la Tirant. I de pas, aquest afig a la història personatges i fets creats per la seua imaginació.

A casa de Carmesina berenen i es posen a jugar. El joc consistirà a representar un paper de la història cadascun: Carles Rovira serà l'emperador, i Marta, Plaerdemavida. Però Joan no vol ser Tirant i Mamen no vol ser la Viuda Reposada. Al final es posen d'acord i situen l'acció en una perruqueria. La perruquera els segueix el joc i, aleshores, apareix la senyora Marcel·la, que els captivarà contant-los un episodi de la seua vida.

Aquesta senyora els conta com ella mateixa es pot considerar una Carmesina. De jove festejava amb un xic, Martí, que se'n va anar a la guerra i ja no tornà. El seu dolor podria comparar-

se amb el de Carmesina quan va morir Tirant. Es tracta d'una història trista que desvela l'interrogant que sacsejava tota la colla: es pot morir de dolor? En tornar a casa, Joan considera que s'ha fet major. Ha comprés allò que el neguitejava. Ara entén millor la història d'amor entre Tirant i Carmesina.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

L'obra relata les relacions quotidianes entre una colla de companys i companyes que, alhora, abracen diverses històries paral·leles. Per això, d'una banda, la trama inicia els lectors infantils en el coneixement de la novel·la *Tirant lo Blanc*, sobretot al voltant dels protagonistes, i, de l'altra, desperta els ulls del menuts a realitats que els acosten a comprendre millor l'amor entre les persones.

En conseqüència, el realisme que envolta la història i el marc espacial a cavall entre l'escola, la família i el carrer propicien situacions de les quals es desprenen una sèrie de valors aplicables des d'una perspectiva educativa que permeten, independentment dels valors literaris innegables, de plaer i d'entreteniment, la reflexió i el debat col·lectius a l'aula al voltant de temes com, per exemple:

- El respecte i la cura de no ferir els altres amb intervencions orals inadequades.
- El rebuig de revenges personals provocades per l'enveja.
- La importància de la presència dels llibres i de la imitació dels hàbits lectors en la família.
- La necessitat d'utilitzar tots els recursos disponibles per a l'aprenentatge: enciclopèdies, diccionaris, Internet, premsa, etc.
- La curiositat que pot nàixer de l'encís i el misteri que envolten les narracions orals.
- L'interés de compartir arguments de llibres o de pel·lícules, en família, que acosten la cultura.

- El desig de fer-se major per a créixer en la comprensió del món que els envolta.
- La identificació de la mentida com un camí erroni i que complica les relacions.
- La participació de l'adult en el cultiu de la imaginació dels menuts amb la seua complicitat.
- L'acceptació de la postura dels altres per a consensuar acords que permeten dur a terme projectes.
- El trencament d'estereotips que comporten desigualtats per raons de sexe.
- La distribució de tasques que s'han de realitzar dins de la família.
- L'amor entre les persones que necessita de la confiança i de signes d'estima.
- L'atenció i l'amabilitat en el tracte amb els altres que requereix el fet de ser amfitrió.

L'AUTOR

Enric Lluch i Girbés va nàixer a Algemesí (la Ribera Alta). Llicenciat en Història per la Universitat de València, actualment barreja la seua activitat com a mestre amb la creació literària. Ha guanyat diversos premis, com ara el Jaume I, el Vicent Jacinto Pérez, el de narrativa curta de l'Alcúdia, el Samaruc, el de la crítica de l'IFV o el Vicent Silvestre, i ha estat finalista del Premi Edebé de Literatura Infantil i també del Barcanova. Ha publicat títols com *Postosnàguel*, *Pallorfeta*, *El faraó Totun-nas*, *L'inventor Xaveta*, *El regne de Tentipotenti*, *Eugeni: un geni mal geni...* En aquesta mateixa col·lecció es poden trobar uns altres títols de l'autor, com ara *El rei Panxut redola i el rei Primal s'envola*, *L'àngel Propulsat i el dimoni Emplomat* (Premi Vicent Silvestre 1992), *Neu i gossos... Quin embolic!*, *Jo... i les circumstàncies*, *Si la gran deessa ho vol*

(premi de la crítica de l'IIFFV), *Silvèrius Flautus* i *Un quixot amb bicicleta*. L'humor és constant en tota la seua obra que dedica, fonamentalment, al món infantil.

L'IL·LUSTRADOR

Toni Cabo (València, 1965) és il·lustrador, historietista i dissenyador gràfic. Començà amb el personatge Georgina, una de les historietes més emblemàtiques del còmic valencià. A la revista infantil *Tretzevents* ha il·lustrat *Les aventures d'en Boro, Moro i Puromoro*. A més, des de fa uns anys, es dedica al llibre infantil i juvenil, i ha col·laborat amb les principals editorials en aquest camp. Ha il·lustrat obres com *Ja en som dos*, de Daniel Balaguer, Premi Empar de Lanuza 2000, publicada per l'Institut Municipal de Cultura de Meliana, *Les malifetes de Maria Encarna*, de Maria Torres (Bromera) o *El gall despistat*, de Teresa Broseta (Fundació Bromera per al Foment de la Lectura).

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Aquesta història és un bon punt de partida per a divulgar els personatges principals i l'argument de la novel·la cavalleresca més important de la nostra literatura: *Tirant lo Blanc*. De fet, els lectors a qui va adreçada l'obra *Jo Tirant, tu Carmesina* (lectors de huit anys en avant) es poden identificar ben bé amb els protagonistes de la història i, com ells, despertar-los la curiositat per conèixer un poc més la novel·la de Joanot Martorell.

Abans de començar la lectura del llibre, és convenient esbrinar els coneixements previs que els alumnes tenen sobre *Tirant lo Blanc* i de quines fonts els provenen. Potser tinguen, a casa seua o a la de qualsevol familiar, informació i material bibliogrà-

fic divers que puguen aportar per a preparar-ne una exposició monogràfica senzilla a l'aula. El mestre o mestra també pot seleccionar algun fragment de l'obra original i llegir-lo en veu alta. El fet de no comprendre amb perfecció el text també provocarà sorpresa i curiositat en els més menuts. Caldrà, aleshores, especificar-los que l'obra clàssica està escrita amb llenguatge antic.

En aquest mateix sentit, és convenient destacar que, a més de les distintes edicions de la novel·la clàssica, hi ha versions de tot tipus (fins i tot teatrals i cinematogràfiques) de l'obra, que tenen com a objectiu la seua major divulgació. I, entre aquestes versions i adaptacions, hi ha una narració infantil que ens pot servir com a introducció a l'obra de Joanot Martorell: l'obra *Jo Tirant, tu Carmesina*, d'Enric Lluç. És, aleshores, quan presentarem el llibre i farem totes aquelles activitats d'anàlisi de les cobertes i dels dibuixos que tindran com a objectiu provocar l'alumnat perquè senten la necessitat de llegir l'obra presentada.

En acabar la lectura del llibre, naturalment, és quan proposarem a la classe la realització de la fitxa de lectura o de les activitats complementàries proposades en aquestes pàgines i que estan plantejades per a aprofundir en diversos aspectes del text, com també amb la intenció de divulgar l'obra *Tirant lo blanc*. Es pretén, amb elles, proporcionar una eina útil al professorat. Per això, les activitats es presenten, sempre que és possible, redactades de manera lúdica, per tal d'allunyar-les de les activitats acadèmiques habituals. Però, al mateix temps, s'hi apliquen estratègies i recursos vàlids per a desenvolupar habilitats lingüístiques i literàries.

L'activitat número 4, per exemple, serveix per a reconstruir un senzill argument del *Tirant lo Blanc* i pot fer-se de manera col·lectiva, si es considera massa complicada. L'activitat 5, transforma la típica recerca del significat de les paraules en un diccionari en un joc, amb l'element concurs/temps que, de segur, engrescarà els participants. Cal, això sí, que el docent done unes instruccions

clares sobre l'inici de l'activitat i que concrete la redacció final de les definicions perquè siguin entenedores en cas de no copiar literalment les paraules del diccionari.

Per altra banda, les activitats 8 i 9 donen peu a la lliure creativitat de l'alumnat, com també la 12, des d'una perspectiva gràfica i artística. En aquest sentit, compartir els resultats és molt enriquidor, per això recomanem que es complementen amb els suggeriments finals d'explicar i exposar les diverses produccions individuals perquè siguin conegudes per la resta dels companys de la classe. Creativa i estimulante resulta també l'activitat número 13, si es presenta com a «Taller de dramatització» i s'hi dediquen totes les sessions necessàries per a programar i realitzar correctament el procés que va des de la producció i l'elaboració del text del diàleg fins a l'assaig i la representació de les diverses escenes.

Per últim, l'activitat número 15, la investigació, recerca i lectura de l'escena en què Tirant declara el seu amor a Carmesina, obri un ventall de possibilitats on la participació de l'adult aporta una complicitat molt recomanable per a la creació de bons lectors. De fet, el mestre o mestra hauria de reservar la seua intervenció com a última opció a l'hora d'aportar el text i llegir-lo, finalment, en veu alta. Caldria, en principi, arriscar-se i demanar la participació dels altres adults implicats en l'educació: és a dir, la col·laboració de la família.

En qualsevol cas, no hem d'oblidar que l'objectiu inicial serà sempre la lectura plaent de l'obra *Jo Tirant, tu Carmesina* i que, només amb aquesta, ja s'aconsegueix una primera aproximació a la novel·la clàssica de Joanot Martorell. L'interés que aquesta desperte en els xiquets i en les xiquetes és el que ens ha de guiar en la conveniència d'aprofundir o no en les activitats plantejades en les propostes didàctiques següents.

SOLUCIONS D'ALGUNES DE LES ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES PROPOSADES

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 4

- Tirant era un cavaller valencià que va anar a Anglaterra per a fer-se cavaller. (Pare)
- Va anar a les terres de Sicília i Rodes i allí va fer moltes proeses. (Pare)
- Va anar a Grècia i va véncer uns homes que es deien els turcs. (Mare)
- Carmesina va ser una princesa i, també, la núvia d'un cavaller molt famós que li deien Tirant. (Anna, la mestra)
- Carmesina: personatge de la novel·la cavalleresca *Tirant lo Blanc*. És filla de l'emperador de Constantinoble i estimada de Tirant. Mor de dolor sobre el cadàver de Tirant. (Enciclopèdia)
- El personatge que ajudava Carmesina era una xica a qui deien Plaerdemavida. (Pare de Carmesina)
- La Viuda Reposada era un personatge que li feia la guitza a Carmesina perquè no estimara Tirant. (Pare de Carmesina)

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 6

a-3-pàg. 8; b-1-pàg. 25; c-4-pàg. 57; d-2-pàg. 77

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 7

Pare de Carmesina (pàg. 9); la perruquera (pàg. 59)

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 10

Estimada *Marcel·la*,

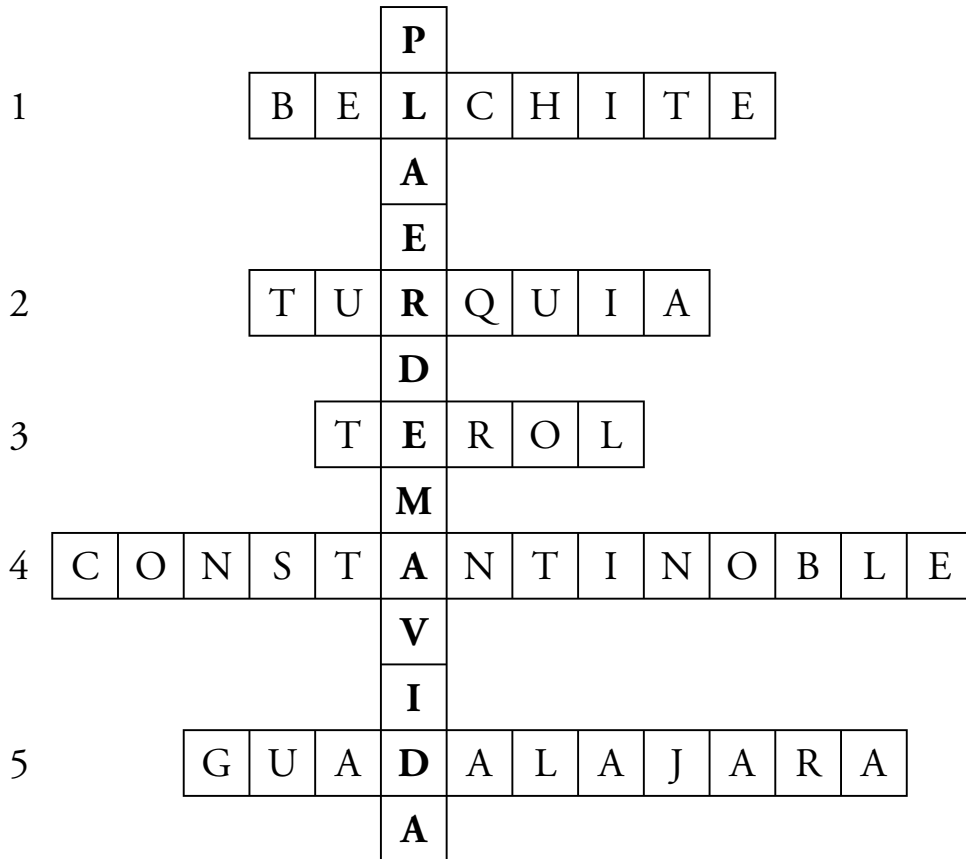
Des que estem en *guerra* que vaig de poble en poble. Des de *Madrid* fins a *Guadalajara* i d'allí fins a *Terol*. Com que saben que sóc *carboner*, m'envien a tallar fusta per les *montanyes*.

Només acabe la *guerra* vull casar-me amb tu. M'agradaria
tindre molts *fills* i fer-me una casa en el *carrer Major*.

Si puc t'enviaré una *carta* cada dia. Un bes molt fort.

Martí

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. II

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

DIBUIXOS:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Escriu el nom dels personatges de cada una de les històries.

<i>Jo Tirant, tu Carmesina</i>	<i>Tirant lo Blanc</i>
Protagonista:	
Companys:	
.....	El cavaller:
.....	La princesa:
.....	El pare de la princesa:
Mestres:	Altres personatges:
Pares:
.....
Altres personatges:	
.....	
.....	

2. Què és el que més els interessa saber de la història de Tirant als protagonistes de la narració que has llegit? Marca la resposta correcta.

- Com el van armar cavaller.
- Per què va morir Carmesina.
- Quines proeses va protagonitzar l'heroi.

3. Quin personatge voldries representar si jugares, com els protagonistes de la narració que has llegit, al *Tirant lo Blanc*?
Explica per què.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Escriu la teua opinió general del llibre i exposa algunes raons per les quals aconsellaries als teus amics i amigues que el llegiren.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Encercla el nom de l'autor de la novel·la *Tirant lo Blanc*. Quantes vegades apareix en el llibre?

Joan Martínez

Daniel Martorell

Joanot Martorell

Joanot Merivell

Hi apareix vegades.

2. Relaciona amb fletxes els personatges de la història de la senyora Marcel·la.

Senyora Marcel·la

Viuda Reposada

Martí

Carmesina

Veïna que ajudava

Plaerdemavida

Veïna que malparlava

Tirant

3. Indica quina versió de la història és la de la novel·la *Tirant lo Blanc* i quina és la que conta Joan.

Tirant va morir de malaltia perquè no va fer cas d'un bruixot que li havia demanat les fulles d'un arbre màgic.

Versió de

Carmesina va morir perquè va besar Tirant i també va caure malalta.

Versió de

Tirant va morir de malaltia. Carmesina va morir de dolor per la seua mort.

Versió de

4. Ordena les paraules següents i reconstrueix la història de Tirant amb tot allò que li conten a Joan.

valencià cavaller era Anglaterra un que Tirant va anar a cavaller per fer-se. (Pare)

.....

Sicília anar moltes a les de i Rodes i allí terres va fer Va proses. (Pare)

.....

els turcs Va anar uns homes i va véncer que es deien a Grècia. (Mare)

.....

també, la núvia Tirant va ser una princesa i, d'un cavaller que li deien Carmesina molt famós. (Anna, la mestra)

.....

Tirant lo Blanc. personatge **Carmesina**: de la novel·la cavalleresca. És filla de Tirant. i estimada de l'emperador de Constantinoble. Tirant Mor sobre de el cadàver de dolor. (Enciclopèdia)

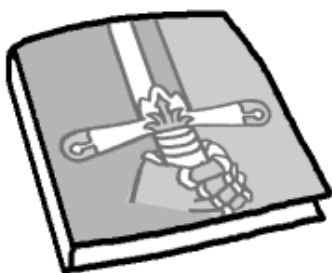
.....

El personatge era una xica a qui deien Carmesina que ajudava Plaerdemavida. (Pare de Carmesina)

.....

Carmesina era un personatge que perquè no estimara Tirant La Viuda Reposada li feia la guitza a. (Pare de Carmesina)

.....

5. Carmesina tarda vint-i-quatre segons a fer el recorregut amb la pilota. A veure quant de temps tardes tu a trobar aquestes paraules al diccionari!

guitza:

parsimònia:

quintar:

voravia:

arsenal:

ganyota:

6. Relaciona cada expressió amb el seu significat i amb la pàgina en què es troba.

a) Perdre la força per la boca.	1. Posar-se al costat sense separar-se.	pàg. 77
b) Apegar-se com una llepassa.	2. Enfadar-se.	pàg. 57
c) Fer la cameta.	3. Parlar massa i actuar poc.	pàg. 25
d) Estar picat de la mosca.	4. Posar la cama per fer que algú caiga.	pàg. 8

7. Indica a quins personatges pertanyen aquestes descripcions i dibuixa'ls davall, com te'ls imagines.

...un home amb barbata i ulleres de filet que acompanya una xiqueta. (pàg. 9) És la descripció de

...una dona jove que porta els cabells pintats de colors. (pàg. 59) És la descripció de

--	--

8. Transforma aquests noms a imitació dels canvis del nom de Carmesina.

Carmesina	Carmelina	Marquesina
Alexandra		
Mara		
Leocàdia		

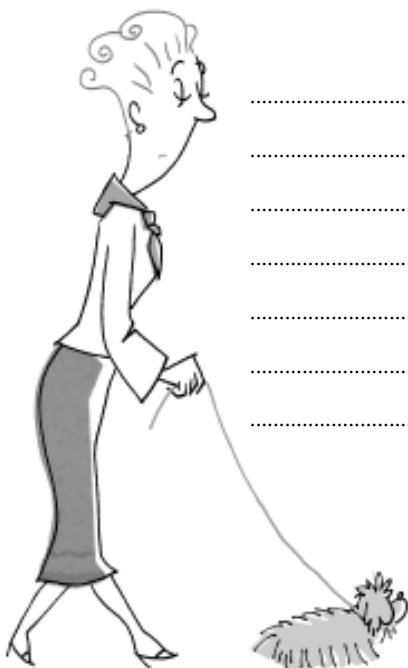
9. Joan afig una otitis i un bruixot a la història del Tirant. Conta als teus companys (o escriu-los en un full) els contes següents afegint elements nous.

(Dibuixeu, si és possible, l'element afegit al costat del títol del conte)

La Caputxeta Roja → un mòbil i un policia de trànsit

La Blancaneu → un plateret volant i un extraterrestre

La Cendrellosa (Ventafocs) → un televisor i un detergent moderns

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Completa la carta que escriuria Martí a la senyora Marcel·la amb les paraules següents.

carboner, guerra (2), Marcel·la, carta, Terol, fills, Madrid, carrer Major, Guadalajara, muntanyes

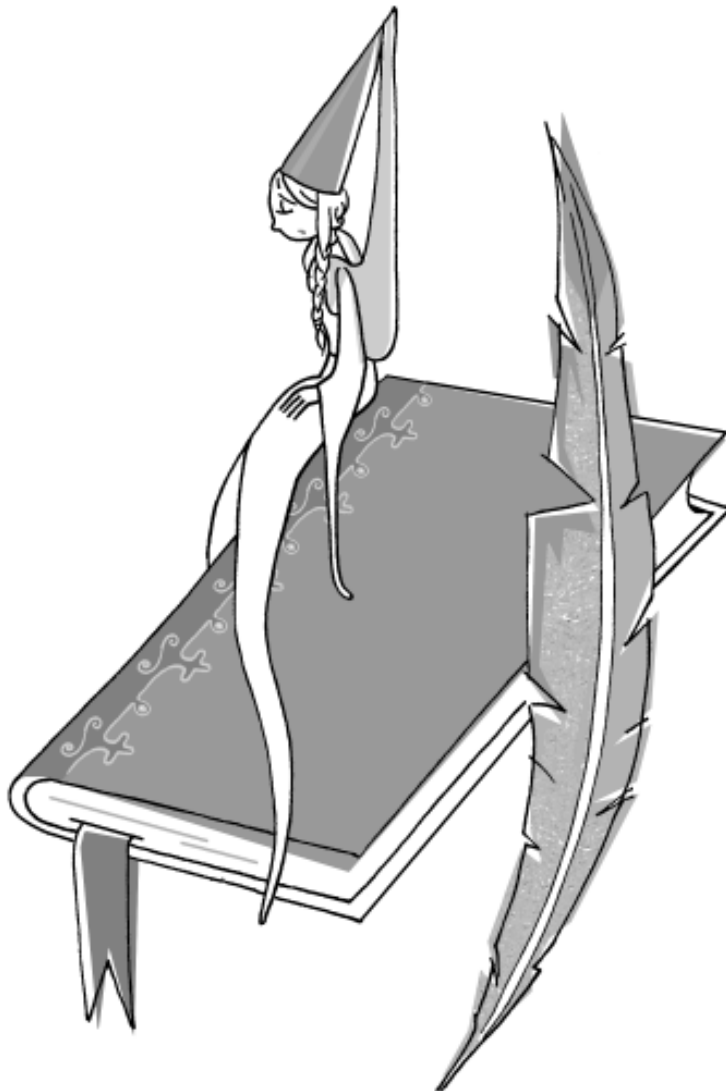
Estimada,

Des que estem en que vaig de poble en poble.
Des de fins a i d'allí fins a
Com que saben que sóc, m'envien a tallar fusta per les

Només acabe la vull casar-me amb tu. M'agradaria tindre molts i fer-me una casa en el

Si puc t'enviaré una cada dia. Un bes molt fort,

Martí

11. Resol l'encreuat amb noms de llocs que apareixen en la història i completaràs el nom d'un personatge de *Tirant lo Blanc*.
1. Poble on va morir el jove Martí.
 2. País on va viatjar Tirant per a lluitar contra els seus habitants.
 3. Província aragonesa on estigué Martí durant la guerra.
 4. Capital on residia l'emperador, pare de Carmesina.
 5. Província castellana on estigué Martí durant la guerra.

						P								
1														
						A								
						E								
2														
						D								
3														
						M								
4														
						V								
						I								
5														
						A								

12. Fes un dibuix en què representes com t'imagines que són Tirant i Carmesina. Després, proposa al teu professor o profesora que feu una exposició amb totes les vostres obres d'art.

13. Els personatges de *Jo Tirant, tu Carmesina* juguen a representar els personatges de la novel·la clàssica valenciana *Tirant lo Blanc*. Proposa als teus companys i companyes que feu el mateix:
- Organitzeu-vos en grups de cinc companys, repartiu-vos els papers d’Emperador, Carmesina, Plaerdemavida, Tirant i Viuda Reposada i, a continuació, prepareu una dramatització breu i representeu-la a la resta de la classe.
 - Teniu dues possibilitats: aprofitar els diàlegs dels protagonistes que hi ha en el llibre (pàgines 55, 56 i 57) o bé inventar alguna situació diferent i, per tant, diàlegs nous.

14. Investiga o demana que et lligen com es va declarar Tirant a Carmesina en la novel·la cavalleresca més famosa de la nostra literatura, i després comenta breument què et sembla. Et pareix una manera original, romàntica, tímida, etc. de declarar l’amor a una altra persona? Tu com ho faries?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Saps on està Constantinoble? Completa el mapa dibuixant, on corresponga, els símbols que acompanyen i representen els noms dels llocs indicats més avall. A continuació, repassa les línies que assenyalen els viatges de Tirant.

☒ Constantinoble

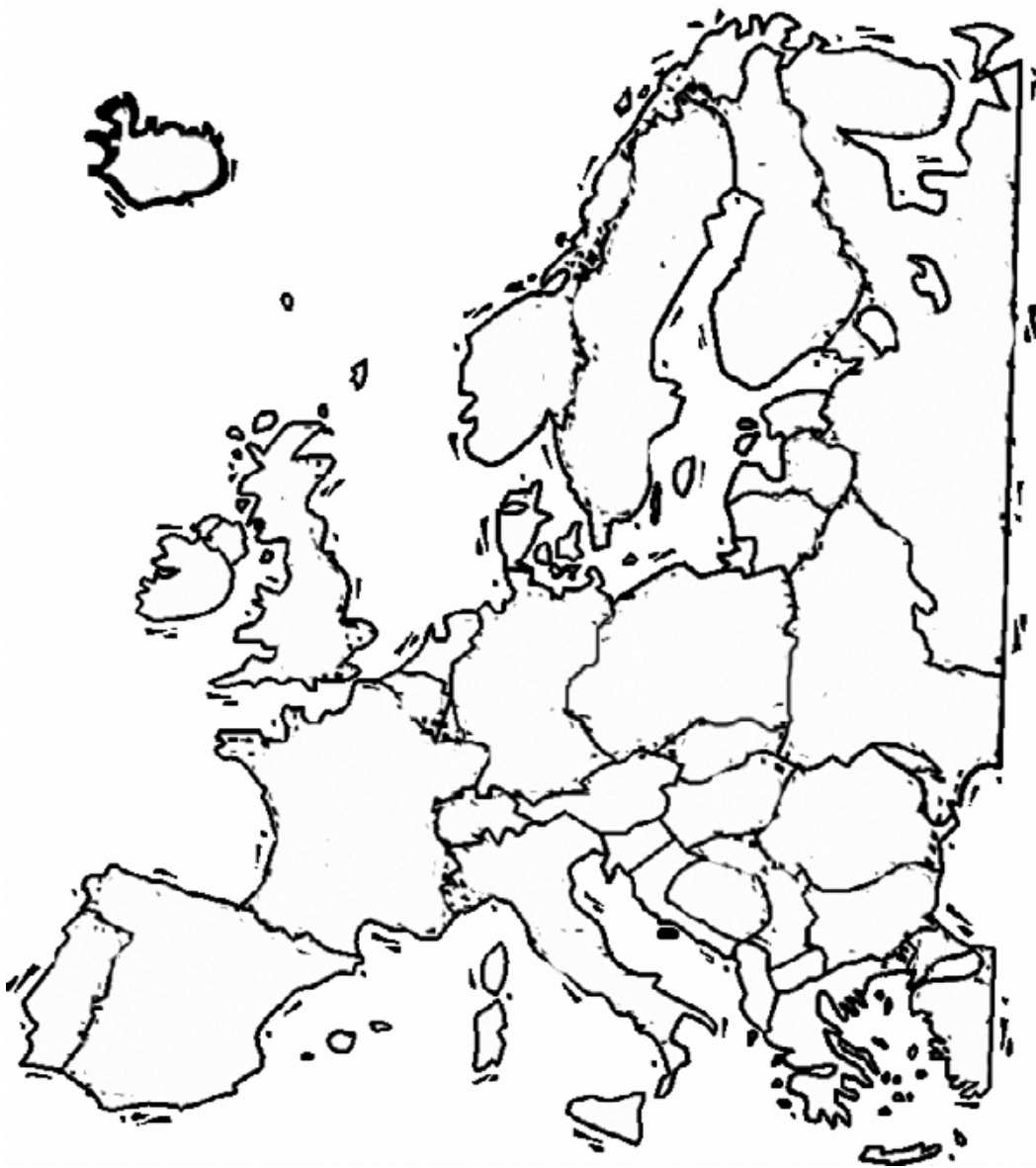
⊕ Grècia

☀ Anglaterra

☆ Sicília

✱ Turquia

✦ Rodes

Propostes didàctiques referides al llibre
Jo Tirant, tu Carmesina (ISBN: 84-9824-075-1)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Fina Girbés, 2006
Dibuixos de *Toni Cabo*, 2006